

Korte laudatio op *Limonov* van Emmanuel Carrère, 6 juni, Spui, door Katrien Vandenbergh

Limonov. Een naam die goed in het oor ligt. Een naam die ik eerlijk gezegd nog nooit had gehoord. Limonov is de protagonist van het gelijknamige boek van de gevestigde Franse auteur Emmanuel Carrère. Zoals u al begrepen hebt, is hij geen verzonnen personage. Hij bestaat echt, hij leeft nog. Hij is in het oorlogsjaar '43 in Rusland geboren als zoon van een huisvrouw en een grijze lagere officier van de geheime dienst en heet eigenlijk Edward Venjaminovitsj Savenko. Limonov is een pseudoniem, dat het licht zag op een late avond in een plaatselijk dichtersclubje waar Edward als jonge twintiger deel van uitmaakte. Je hoort er limon in, citroen, en het begin van limonka, granaat, een verwijzing naar 's mans scherpe, strijdbare temperament. Dat Edward Savenko een explosief bestaan heeft geleid is het minste wat je van hem kunt zeggen. Zijn leven is een echte limonovcocktail. Hij was straatboefje, fabrieksarbeider, freelance vervaardiger van dandyeske spijkerbroeken met wijde pijpen, lid van de Moskouse underground, halve clochard in New York, gelegenhedsliefje van zwarte homo's, huisknecht van een miljardair in Manhattan, cultschrijver in het Parijs van de jaren tachtig nadat zijn autobiografische schandaalroman *Le poète russe préfère les grands nègres* door uitgever Jean-Jacques Pauvert was opgepikt, soldaat onder Karadžić, notoir Poetin-tegenstrever, politiek gevangene, en als krasse grijsaard op de valreep twee keer jonge vader. Hij is een rusteloze survivor, een tegendraadse self-mademan die al vroeg wild om zich heen leest, schrijft en trapt, steeds weer zijn horizons verlegt en op milieus uitgekeken raakt. Precies die radicale diversiteit aan ervaringen is wat Carrère in Limonov

aanspreekt. Carrère bewondert Limonov omdat hij zijn leven heeft geleefd zoals hij het als jongetje had gedroomd: een vrij, avontuurlijk mannenleven op het scherp van de snee, met alles wat erbij hoort: in de goot belanden en altijd weer overeind krabbelen. Carrère tekent Limonov ten voeten uit. Hij put gretig uit de vele boeken die Limonov zelf over zijn turbulente leven heeft geschreven, maar ook uit rechtstreekse of onrechtstreekse contacten die hij met Limonov heeft gehad. Je voelt Carrères fascinatie voor het enfant terrible, voor de provocateur, hij belicht Edwards zelfdiscipline, zijn loyaliteit in de liefdes, zijn rauwe grimmigheid, zijn afgunst ook (er duiken in het boek tal van bekende namen op voor wie Limonov geen goed woord over heeft; soms lijkt het wel op een Russische matroesjka van meningen: Carrères visie op Limonovs vernietigende kijk op Brodski, die bij de anderen dan weer hoog aangeschreven staat). Tussen de bedrijven door tast Carrère af hoe hij zich zelf tot de figuur Limonov verhoudt. Het personage Limonov raakt aan zijn eigen identiteit, houdt bij hem enige bezorgdheid gaande over de robuustheid van zijn eigen profiel. Carrère schommelt tussen een zekere romantisering van zijn held en gêne over Limonovs politieke incorrectheid, in die mate zelfs dat hij dit schrijfproject op zeker ogenblik meer dan een jaar weer aan de kant heeft gelegd. Het verhaal van de mens Limonov verweeft Carrère inderdaad met het verhaal van het boek *Limonov*, met de zoektocht naar een antwoord op de vraag waarom hij dit boek juist heeft willen schrijven. Bovendien schetst hij het verhaal van een tijd, de bewogen tijden waarin Limonov heeft geleefd. Emmanuel Carrère, gediplomeerd in de politieke wetenschappen en zoon van een bekende sovjetspecialiste, weet prima de sfeer te vatten die op een bepaald moment op een bepaalde plek heerst en heeft een helder inzicht

in politieke ontwikkelingen, speciaal waar het Rusland betreft. Hij geeft dit verhaal trouwens als motto een sprekend citaat van Poetin mee – Poetin: nog zo'n persoonlijke demon van Limonov. Carrères boek heeft me allerlei wetenswaardigheden bijgebracht over het Russische volk, Russische literatuur, verschillen tussen Rusland en het Westen, verschillen tussen het oude Sovjetrijk en het Rusland van nu, ik heb kennisgemaakt met de *zapoj*, de samizdat, en vond het verheffend te lezen hoe een intelligent en goed gedocumenteerd kenner zijn overvloedige licht laat schijnen op historische gebeurtenissen die ik destijds vrij passief aan me voorbij heb laten gaan. Carrère heeft een scherp geheugen, een uitstekend gevoel voor rake details, pittige anekdotes, saillante feiten, sterke citaten, geslaagde pointes. Zijn boek treft me bovenal als illustratie van hoe werelden en levens kunnen verschillen, kantelen, versplinteren, anders overkomen naar gelang van je blik, als miniverzameling ook van parallelle levens die uiteindelijk fundamenteel van elkaar afwijken, en ten slotte als register van talloze anonieme en met name genoemde doden. Carrère heeft zijn boek aldus uitgetild boven het niveau van het 'gefundenes Fressen', want dat is het onderwerp in zekere zin: non-fictie die je zelf zo romanesk niet zou kunnen bedenken, non-fictie die alle verbeelding tart. Carrère heeft het homogeen verwerkt in een rijk verhaal met hoog romangehalte, verteld met een wervelende vaart en met de panache en stilistische verve die bij zijn excentrieke held past.